

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Ett mer holistiskt strålkastarljus: Kroppar, material, språk och texter i pedagogiska interaktioner

Jusslin, Sofia

Published in:
Finsk Tidskrift

Published: 01/10/2023

Document Version
Final published version

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Jusslin, S. (2023). Ett mer holistiskt strålkastarljus: Kroppar, material, språk och texter i pedagogiska interaktioner. *Finsk Tidskrift*, (5), 67–70. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231020140674>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

■ Ett mer holistiskt strålkastarljus: Kroppar, material, språk och texter i pedagogiska interaktioner

Pilvi Heinonen och Ulla Karvonen (red.): *Katso kuule koulua. Kehollisuus, materiaalisuus ja teksti koulun vuorovaikutuksessa*. Vastapaino, Tammerfors 2022.

Boken *Katso kuule koulua. Kehollisuus, materiaalisuus ja teksti koulun vuorovaikutuksessa* närmar sig synnerligen relevanta teman för samtidens skola och utbildning. Elever och studerande är levande, lärande kroppar som möter varandra och sina lärare – även de kroppar – i fysiska eller digitala rum och olika språk- och textlandskap. Trots detta har mycket av den tidigare pedagogiska forskningen förbisett betydelsen av kroppslighet och materialitet för lärande. Historiskt sett har verbalspråket länge stått ensamt i strålkastarljuset. Kroppar, material och fysiska miljöer har placerats i bakgrunden, som delar av den kontext där lärande och undervisning sker. Att lärande och kunskap skulle vara bundet och begränsat till verbalspråket är dock ett snävt och naivt antagande. Boken bemöter detta genom att belysa att lärande och undervisning sker i interaktioner där kroppslighet, materialitet och texter har stora betydelser.

Boken är redigerad av Pilvi Heinonen och Ulla Karvonen och samlar 23 författare. Bland författarna finns forskare, lärarutbildare och lärare som representerar fält som exempelvis förstaspråksdidaktik, småbarnspedagogik, pedagogik och lingvistik. De elva

kapitlen berör olika utbildningsnivåer och bidrar till att på olika sätt bredda strålkastarljuset mot en förståelse av att lärande sker i kroppsliga och materiella processer och i mångsidiga språk- och textlandskap. Ett centralt begrepp som genomsyrar kapitlen i olika grad är *interaktion*, som pekar på att lärande sker i interaktioner mellan elever, mellan elever och lärare, mellan människor och den sociala och materiella miljö de är en del av. I inledningen betonar Karvonen att boken har en strävan att rikta uppmärksamhet mot vilka pedagogiska potentialer som kroppslighet, materialitet och mångsidiga språk- och textlandskap kan medföra. Utifrån dess strävan och innehåll kan jag således relatera boken till pågående rörelser och vändningar, såsom den kroppsliga vändningen och den materiella vändningen. Dessa vändningar är synliga på det internationella fältet och har nyligen börjat få alltmer uppmärksamhet inom finländsk och nordisk forskning i pedagogik.

Boken består av tre delar. Den första delen berör klassrummets materiella ekologi och kroppsliga interaktioner och bygger på samtalsanalytiska studier där videoobservationer utgör värdefulla inblickar i de undersökta pedagogiska praktikerna. Övergripande belyser kapitlen – som exempelvis fokuserar på interaktioner i tröstande beröring, kollaborativt skrivande, programmering, samt sångteknik och sång – hurdana betydelser kroppslighet och materialiteter har i pedagogiska interaktioner, som på inget sätt är begränsade till endast verbalspråk. Ett gott exempel är Arja Piirainen-Marsh och Leila Kääntäs studie om elevers (åk 7–9) kroppsliga interaktioner och användning av material i grupparbeten under lektioner i fysik, kemi och gymnastik. Forskarna visar hur elevernas förhandlingar genomförs främst genom kroppsliga rörelser och handlingar, ofta helt utan tal. En särdeles relevant koppling görs till betydelsen av elevers kroppsliga litteracitet, som kan förstås som kroppars kunnande, kommunikation och orientering i olika interaktioner. Den första delen visar på kroppens väsentliga roll i pedagogiska interaktioner och därför ser jag det som angeläget att ägna mer uppmärksamhet åt stöttning och utveckling av elevers kroppsliga litteracitet i såväl forskning som utbildning.

Den andra delen öppnar upp olika perspektiv på klassrummets mångsidiga språk- och textlandskap. Här används en större bredd

av metodologier, exempelvis interaktionell sociolingvistik och diskursanalys. Denna del riktar strålkastarljuset mot olika slags texter – nyhetsrubriker, läromedel, faktatexter och skönlitterära texter – och den växande språkliga mångfalden i finländska skolor. Heini Lehtonen tar sig an frågor såsom vems och vilka språk som syns och hörs och får synas och höras i skolan, samt vem som får bestämma detta. I skrivande stund är dessa frågor synnerligen aktuella och angelägna. De pekar på vikten av att alla(s) språk räknas och är respekterade och betonar betydelsen av språkmedveten undervisning i samtidens och framtidens skola och utbildning.

Slutligen får relativt nya metodologiska angreppssätt på pedagogisk forskning utrymme i den tredje och sista delen. Genom etnografiska data från en modersmålslektion i en yrkesskola analyserar Penni Pietilä, Sirpa Lappalainen och Elina Lahelma genus från olika teoretiska perspektiv. Teorier såsom hegemonisk maskulinitet, performativitetsteori och nymaterialism används för att utforska hur genus kan förstås på olika sätt i det undersökta materialet. Ulla-Maija Salo tar sig vidare an skolan som plats och skolans platser genom att utforska texter om minnesvärda lärare. Med ett essäistiskt och personligt grepp i analysen undersöker hon vilka känslor, affekter och sinnesförnimmelser som produceras i relation till skolans platser. I min läsning av den tredje delen kan jag relatera studierna till ett växande postkvalitativt metodologiskt fält som dels skapar nya sätt att analysera och rapportera forskning, dels positionerar och värdesätter en kroppslig och multisensorisk forskare inuti den undersökta praktiken. Detta kan relateras till ytterligare en vändning, en ontologisk vändning, som bland annat pekar på att kunskap inte är statisk eller människocentrerad, utan ständigt i dynamisk tillblivelse och skapad i relationer mellan människor och materialiteter.

En av bokens styrkor är bredden i utbildningskontexter, från småbarnspedagogiken till andra stadiets utbildning, och olika ämnesdidaktiska fält. Samtidigt gör detta att bokens målgrupp blir väldigt bred och att boken stundvis känns aningen spretande. De pedagogiska kontexter som läsarna själva har en koppling till kommer förmodligen att göra vissa kapitel mer tilltalande, snarare än boken som helhet. Men boken skapar en ypperlig möjlighet för läsare att plocka russin ur kakan. Det stora bidraget är dock att

strålkastarljuset riktas mot hur pedagogiska interaktioner sker i språkliga, kroppsliga och materiella processer – boken öppnar upp för och betonar vikten av en holistisk syn på lärande och interaktioner. Boken är ett välkommet bidrag till den samtida finländska skolan och utbildningen, vilka har genomgått stora förändringar och breddats under de senaste åren. I inledningen positionerar Karvonen också boken i förhållande till dessa förändringar. Konkreta exempel är den förlängda läroplikten och försöket med en tvåårig förskola. När förändringens vindar blåser på skol- och utbildningsfältet menar jag att frågan om kunskapssyn(er) blir viktig att beakta. Frågan kan även länkas samman med diskussionen om elevens resultat i standardiserade mätningar såsom PISA. I sådana tester förblir det lärande som sker i, med och genom kroppsliga och materiella processer förbisedda. Boken utgör således ett värdefullt bidrag till frågan om vad räknas – och bör räknas – som kunskap.

Sammantaget visar boken på ett flertal pedagogiska potentialer som kroppslighet, materialitet och mångsidiga text- och språklandskap kan medföra lärande och undervisning – potentialer som dagens skola och utbildning inte har råd att förbise.

Sofia Jusslin